

PRIKAZI

XXIX KONFERENCIJA NORDIJSKE SOCIOLOŠKE ASOCIJACIJE

**Alborg, Danska,
08 – 10. avgust 2018.**

Konferencija Nordijske Sociološke Asocijacije se održava svake druge godine u nekoj od nordijskih zemalja, u koje spadaju Norveška, Švedska, Finska, Danska i Island. Ove godine naziv konferencije je bio: „Globalni Sever – Politike blagostanja, mobilnost, jednakost i socijalna kretanja“.

Glavna tema konferencije je bila odnos između nordijskih država i globalnih procesa. Kako, sa jedne strane, nordijske države utiču na globalne procese i kako globalni procesi, sa druge strane, utiču na nordijske zemlje. Poseban osvrt je bio na migracije, promene porodičnih obrazaca, različite društvene stratifikacije, probleme životne sredine i diskurse za moderno upravljanje. Detaljnije, konferencija se bavila pitanjima vezanim za siromaštvo, nejednakosti, skoriji razvoj tržišta rada i države blagostanja. Fokus je takođe bio na odgovorima civilnog društva, institucionalnom razvoju, organizacionim reformama, upravljanju, uspostavljanju i održavanju države blagostanja.

Na konferenciji su učestvovali istraživači iz sledećih naučnoistraživačkih oblasti: sociologije, demografije, socijalne politike, socijalnog rada, psihologije, politikologije itd. Tematski, konferencija je bila podeljena na 23 sesije:

1. Nordijske države blagostanja i imigracija
2. Institucionalna etnografija institucija socijalne zaštite
3. Građanske inicijative za globalnu solidarnost
4. Mladi na margini države blagostanja 1: Marginalizacija dece i mladih
5. Mladi na margini države blagostanja 2: Preuzimanje rizika i svakodnevni život
6. Mladi na margini države blagostanja 3: Metodologije
7. Nordijske ekonomske elite i država blagostanja
8. Sociologija hroničnih bolesti
9. Društvena stratifikacija

10. Vreme, moć i otpor
11. Može biti dugotrajno – longitudinalni pristup za razumevanje nezaposlenih osoba koje se “teško uklapaju” i njihove interakcije sa servisima države blagostanja
12. Zdravlje: dobro duhovno i fizičko stanje i mobilnost
13. Sociologija i značenje mesta
14. Rod i intersekcionalnost
15. Studije kulturnih različitosti i društvene diferencijacije
16. Društvene nejednakosti u domenu zdravlja iz ugla ubrzane modernizacije
17. Civilno društvo u nordijskim državama
18. Sport i globalizacija: Izazov i kondicija
19. Životna sredina, održivost i održivi razvoj
20. Porodica i srodstvo
21. Izazovi u socijalnom radu i zdravstvenoj nezi
22. Moralni izazovi modernog društva
23. Socijalna uključenost i subjektivno zadovoljstvo u nordijskoj državi blagostanja

Centralna tema na otvaranju konferencije je pripala profesoru Majku Sevidžu, direktoru Instituta za međunarodne nejednakosti Londonske škole ekonomije i akademskog direktora programa *Atlantic Fellows*, najvećeg globalnog programa na svetu posvećenog izazovima nejednakosti u društvu. Profesor Sevidž se dugo bavi analizom društvene stratifikacije i nejednakosti i jedan je od najuticajnijih istraživača u oživljavanju sociologije društvenih klasa u proteklim decenijama u Evropi. U poslednjih nekoliko godina, bio je vodeća figura u raspravama o metodama korišćenja velikih baza podataka u sociologiji. Otvorio je konferenciju svojom prezentacijom „Eskalacija nejednakosti i geopolitika“.

Centralna tema drugog dana konferencije je pripala profesoru Gaju Stendingu sa SOAS (*School of Oriental and African Studies*) univerziteta u Londonu, koji je suosnivač BIEN (*Basic Income Earth Network*), tj. globalne mreže koja se bavi pitanjima u vezi sa osnovnim ličnim prihodima, urednik i pisac knjiga o savremenim politikama tržišta rada, nezaposlenosti, fleksibilnosti tržišta rada, politici strukturalnog prilagođavanja i politici socijalne zaštite i dr. On je održao prezentaciju na temu „Odgovor na rentijerski kapitalizam: Prekarijatska povelja“.

Trećeg dana, centralnu temu je otvorila profesorka Prerna Sing, sa Odseka za politiku i međunarodne studije Mahatma Gandhi Univerziteta i Votson instituta za međunarodne i javne poslove na Braun univerzitetu u SAD. Ona se bavi istraživanjem solidarnosti kao ključnim elementom za dobrobit društva, a njeno predavanje je bilo na temu „Nacionalizam i blagostanje“.

Plenarni sastanak je održan drugi dan konferencije na temu: Vrednosti, inkluzivnost i pitanja poverenja – država blagostanja kao moralni i institucionalni projekat. Panelisti su bili Morten Frederiksen, vanredni profesor na Odseku za sociologiju i socijalni rad Alborg Univerziteta, Tea Torbenfeld Bengtson, viši istraživač na VIVE – danskom centru za društvena istraživanja i Mikael Holmkvist, profesor Poslovne škole na Univerzitetu u Stokholmu. Funkciju moderatora je obavljao Lars Bo Kaspersen, profesor Poslovne škole u Kopenhagenu.

Poslednjeg dana konferencije, posebno vreme je odvojeno za diskusiju pod nazivom „Nacionalizam i blagostanje iz nordijske perspektive“. Diskutanti su bili: Vanesa Barker, docent i vanredni profesor na Univerzitetu u Stokholmu i Kristijan Albrekt Larsen, profesor Alborg univerziteta. Napomene je izneo Lars Tragord, profesor na Ersta Skondal Brake univerzitetском koledžu u Stokholmu. Moderator je bio Lars Skov Henriksen, profesor Alborg univerziteta.

Izdvojila bih neke od radova koji su privukli najviše pažnje na ovoj konferenciji:

Mika Helander, sa Obo Akademi univerziteta u Finskoj, predstavio je rad na temu „Privremena radna migracija u Finskoj – upoznavanje sa sistemom 'gostujućeg radnika' u Finskoj“. On se bavi analizom usluga i benefita države blagostanja, ali i njihove dostupnosti u praksi za privremene radne migrante u Finskoj. Specifične mere u finskoj državi blagostanja i sistemu socijalne zaštite, bazirane na zavisnosti od prirode ugovora o radu i dužine boravka, u praksi, kao posledicu ovog mešovitog modela, doprinose da je trenutni radni migrant prinuđen da plaća nesrazmerno veliku proporciju poreza i neretko biva isključen iz sistema socijalne zaštite. To neke od privremenih radnika primarno stavlja u funkciju nadoknade radnih resursa, što doprinosi problematičnom balansu resursa u eri monetarne unije, slično kontinentalnim migracijama u evropskim zemljama 1970-ih, zaključak je Mike Helandera.

Profesorica Kvist, sa Odseka političkih nauka Alborg univerziteta, predstavila je rad „Objašnjenje društvenog gradijenta u ranom penzionisanju: uloga subjektivno ocenjenog zdravstvenog stanja, nekontinuirane zaposlenosti, nedostatka kontrole rada i ekonomskih podsticaja“. Ona naglašava da Danska, kao i druge evropske zemlje, veliku pažnju posvećuje podizanju starosne granice za odlazak u penziju i finansijskom podsticanju dužeg radnog veka. Ipak, sve više literature u ovoj oblasti ukazuje na to da postoje značajne društvene varijacije u pogledu starosne granice i dobrovoljnosti za penzionisanje, što ukazuje na to da neki radnici možda nisu sposobni da odgovore na podsticaje za produženje radnog veka. Kroz korišćenje longitudinalnog anketiranja starijih radnika danskog porekla, kombinovanog sa visokokvalitetnim registarskim podacima, rezultati su

pokazali da je nizak socioekonomski status povezan sa povećanim rizikom od prevremenog penzionisanja, a rezultati se odnose na ulazak u invalidsku penziju ili socijalnu sigurnost. Profesorka Kvist naglašava da su druge mogućnosti za penzionisanje, poput privatne penzije, povezane sa visokim socioekonomskim statusom. Za upis u invalidsku penziju ili socijalnu sigurnost, rezultati sugerišu da je uticaj socioekonomskog statusa delimično objašnjen indirektnim efektima putem subjektivno-ocenjenog zdravstvenog stanja, stepena nestalnosti u istoriji zapošljavanja i nedostatka kontrole rada.

Simon Skovgard Jensen, Kristian Torp-Pedersen i Klaus D. Hansen, sa Odseka za sociologiju i socijalni rad Alborg univerziteta, govorili su na temu: „Medikalizacija stresa? Uporedna analiza poseta lekaru i korišćenja antidepresiva među osobama sa visoko-stresnim simptomima na severu Danske između 2004. i 2010. godine“. Autori ovog rada su uporedili posete lekaru i korišćenje antidepresiva među osobama sa visoko-stresnim simptomima. Oni naglašavaju da se sve više vrši primena medikalizacije tj. pretvaranje ovog pitanja samo u medicinski problem koji se rešava farmaceutskim putem. Hipoteza je da će visok nivo stresa kod pojedinca dovesti do većeg broja poseta lekarima i još veće upotrebe medikamenata za rešavanje problema tokom vremena. Cox regresiona analiza korišćena je za izračunavanje stepena opasnosti za propisane antidepresive i posete lekarima u trajanju od jedne godine, nakon odgovora na upitnike. Wald testom je poređeno da li se rezultati između različitih kalendarskih godina razlikuju. Autori su zaključili da postoji tendencija povećanja potrebe za medikalizacijom, ne zbog povećanog nivoa poseta lekaru osoba sa visokim nivoom stresom, već zbog porasta potreba onih koji već koriste antidepresive za tretiranje problema ponovnom upotrebom antidepresiva. Zaključak autora ovog rada je i da se proces povećanja medikalizacije u terapijske svrhe dešava u ordinacijama lekara.

Asdís Arnalds i Sabina Belop Nguema, sa Islandskog univerziteta, predstavile su rad na temu: „Roditeljsko odsustvo i rodne uloge u Islandu i Španiji“. Kroz komparaciju jedne nordijske i jedne mediteranske zemlje, autorke naglašavaju dugu nordijsku praksu socijalne politike koja majkama i očevima pruža podjednaku priliku za rad i odsustvo prilikom rođenja deteta. Ostale evropske zemlje tokom vremena polako uvode istu ili sličnu praksu u cilju ravnomerne podele odgovornosti oba roditelja prilikom rođenja deteta. Iako je Španija 2007. godine prihvatila ovaj obrazac, čini se da je i dalje slabije korišćeno pravo na očinsko odsustvo. Uzorak korišćen u ovom istraživanju obuhvatio je 709 parova sa Islanda i 593 para iz Španije, pri čemu je analiziran način korišćenja roditeljskog odsustva u kombinaciji sa faktorima rada. U analizu je ušlo i radno vreme nakon povratka sa roditeljskog odsustva, a cilj istraživanja je bio da se upo-

redi uključenost očeva u podizanju dece u odnosu na uključenost majki i sličnosti i razlike između ove dve države. Analiza je pokazala da je uključenost očeva u brizi o deci, direktno ili indirektno, kroz redukciju radnih sati prisutna u obe države, ali ipak je i dalje više izražena kod očeva sa Islanda. Očevi sa Islanda više koriste roditeljsko odsustvo pri rođenju deteta nego očevi iz Španije.

Sehar Ezdi, Jani Erola, Elina Kilpi-Jakonen i Heta Pojlio, sa Odseka za socijalna istraživanja Turku univerziteta u Finskoj, predstavili su rad: „Porodični resursi i podizanje dece pod različitim shemama socijalne politike“. Autori navode da su globalne promene u obrascima formiranja porodice zajedno sa eskaliranom ekonomskom neizvesnošću, visokom nezaposlenošću mladih i produženim školovanjem doveli do većeg diverziteta između tipova porodica u pogledu uslova odrastanja dece. Sa jedne strane, deca u porodicama sa oba roditelja često odrastaju u relativno dobrim ekonomskim uslovima, dok sa druge strane, porodice u kojima deca odrastaju sa jednim roditeljom često odlikuje slabije ekonomsko stanje. Dobro postavljene mere socijalne politike mogu značajno uticati na promenu ovakvog stanja i povećati blagostanje dece. To bi moglo promeniti reproduktivno ponašanje i autori očekuju da bi tada parovi sa niskim socioekonomskim statusom odložili rađanje drugog deteta do momenta akumulacije sredstava koja bi garantovala adekvatne mogućnosti za njihovu decu. Autori su proučavali uticaj roditeljskih resursa i kompenzacione mehanizme na fertilitet analizom verovatnoće i vremenskog rasporeda rođenja deteta, koristeći tri vrste baza podataka: finski populacioni registar, nemačke i britanske panel podatke iz longitudinalnog istraživanja domaćinstava – SOEP (*German Socio-Economic Panel*) i BHPS (*British Household Panel Survey*). Koristili su više različitih makro pokazatelja: vrste roditeljskog odsustva, predškolsko obrazovanje, transfere poreskih olakšica na porodicu sa oba roditelja i porodični dodatak.

Čoi Kan Suen, sa Odseka za geonauke Upsala univerziteta, je izneo analizu na temu: „Da li su stanovnici koji žive u ekološkim okruzima ekološki svesni? Studija slučaja o ekološkim stavovima stanovnika koji žive u zelenoj evropskoj prestonici – Stokholmu“. Autor je govorio o brzom razvoju globalizacije, klimatskim promenama i porastu stanovništva kao tri glavna faktora umanjenja ekološki održivih oblasti. On istražuje da li su stanovnici koji žive u veoma dobro eko-dizajniranom gradu ekološki svesni. Ističe da grad jeste ekološki, prema njegovim tehnologijama i infrastrukturi, ali ne i prema obrascima ponašanja stanovnika i da se kao uzrok klimatskih promena u svetu navode upravo ljudi. On stoga predlaže da kada kreatori eko-politike podižu eko-grad morali bi uzeti u razmatranje i ponašanje njegovih stanovnika. Autor je, takođe, istakao da stanovnici eko-delova Stokholma uglavnom kao razlog da žive u tim delovima grada

navode druge razloge. Cilj ovog istraživanja je sprovođenje takve politike koja bi povećala svesnost stanovništva i značaj 'ekološkog' ponašanja.

Ana Vrbnik

ŠESTI MEĐUNARODNI SIMPOZIJUM „AKADEMIK BERISLAV BETA BERIĆ“

Novi Sad, 13 – 14. novembar 2018.

Simpozijum „Akademik Berislav Beta Berić“, dvodnevni demografski skup koji se od 1997. održava svake četvrte godine, održan je i ovog novembra u Novom Sadu. Simpozijum su organizovali Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, Matica Srpska, Odbor za proučavanje stanovništva Srpske akademije nauka i umetnosti i Pokrajinski sekretarijat za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova. Simpozijum se ove godine održavao na dve lokacije: u Skupštini AP Vojvodine (prvi dan) i Matici srpskoj (drugi dan).

Ovogodišnji skup je bio posvećen *primerima dobre prakse u populacionoj politici i planiranju porodice*. Tematika je stoga vrlo relevantna i zanimljiva ne samo za nauku već i za donosiocel odluka koji su takođe prisustvovali skupu. Simpozijum je već u prvom pozivu bio podeljen na tematske celine koje su uključivale iskustva i primere populacione politike prema fertilitetu, starenju, mortalitetu i migracijama, ali i jednu opštiju demografsku celinu koja se odnosila na regionalni i demografski razvoj zemalja Zapadnog Balkana.

Sama činjenica da se pažnja, koja je tradicionalno posvećivana pronatalitetnim politikama, ovim skupom okreće i na politike prema drugim demografskim fenomenima, na koje se itekako može uticati adekvatnim politikama, je odličan signal istraživačima i otvara nove teme u javnom i, naročito, naučnom diskursu. Skup je, u skladu sa pozivom za prijavu radova, organizovan kroz slične tematske celine, te je njegov program pratio isti redosled.

Prvi dan ovog dvodnevnog simpozijuma bio je podeljen na tri tematske celine: Iskustva i primeri populacione politike prema fertilitetu (na kojoj je bilo predstavljeno deset radova), Iskustva i primeri populacione politike prema mortalitetu i starenju (devet radova) i Regionalni i demografski razvoj zemalja Zapadnog Balkana (devet radova). Drugi dan je bio posve-